

Kuumalaine kestis, kuigi suvi näitas ka esimesi sügise märke. Aadi oli juba juuli keskpaigast poole augustini seigelnud oma karavaniga Põhja-Soomes. Ta keelepära oli murakate söömisest kollane ja kurk kirbetest tundraöödest valusaks muutunud. Samas ei kahetsenud ta hetkegi, et oli selle teekonna ette võtnud, sest nii täitis ta ühe oma poisipõlve unistuse: ta nägi ära päris jõuluvana, sellesama, kellele kirju saates oli ta omandanud nii kirjutamis- kui lugemisoskuse juba ammu enne kooliaega.

Suur osa oli selles muidugi ta vanaemal, kes teda aina takka õhutas ja kõik jõuluvanale adresseeritud kirjad oma käega postkontorisse viis. Aadi oli siis nii jõuluvanausku, et see tundus lausa imelik, aga samas ka mitte, sest tema kirjasoove võeti jõulumehe poolt alati arvesse ja mõni ta soovidest läks igal aastal täide ning sellest oli palju rõõmu. Kui midagi jäigi vajaka, siis oskas vanaema alati ära seletada, miks jõulumees kõiki ta soove täita ei saanud.

Teine ja märksa ajakohasem põhjus Jõulumaale sõitmiseks oli Arvi, Aadi kunagine pinginaaber, kellega ta oli esimesest klassist kuni põhikooli lõpuni samas pingis istunud. Tõsi, mõnda aega polnud nad küll suhelnud, kuid viimased viis-kuus aastat olid nad pea iga päev e-kirju vahetanud, sest Arvi oli oma elu Soome põhjaosas sisse seadnud ja kutsus

teda tungivald külla, ning nõnda see reis lõpuks ette võetud saigi.

Ülikooliõpinguteks valis Arvi bioloogia ja Aadist sai kriminalist. Kui nad aastaid hiljem taas kohtusid, oli Aadi ikka veel sinisilmne eestlane, aga Arvil kippus oma emakeelt kõneldes keel sõlme minema. Arvi naine Outi oli tõsine põlissoomlane, ta pidas isegi inglise keelt tundras võõrliigiks, aga üldiselt oli ta väga hooliv ja külalislahke. Temalt sai Aadi nii korraliku ürglooduses ellujäämise koolituse, et karavanielu tundus talle lõpuks lausa hotellitoa luksusnumbris viibimisena.

Et pikk tagasitee Eestisse noorele mehele tüütuks ja väsitavaks ei muutuks, soovitas Outi enne kodumaale naasmist pisut hoogu maha võtta ja tema Suomussalmis elavate sugulaste juurest läbi minna, sest seal olla, mida vaadata. Mida täpselt, selle koha pealt tegi Outi vaikumise märgi ja patsutas oma T-särgi rinnaesist, mis Aadi arvates võis tähendada võimalust kohapeale jõudes üllatuda. Arvi tegi sama liigutuse ning lisas omapoolse seletuse, et Suomussalmis olla midagi sellist, millest vaid soomlased ise aru saavad ja ehk siis ka mõni eestlane, juhul muidugi, kui ta on varasemalt zombide või ebamaiste olenditega kokku puutunud.

Zombide olemasolusse Aadi Lumiste ei uskunud, aga krimielemendis ja ebamaiste olendite seltsis tundis ta end nagu kala vees. Jätnud oma heade sõpradega hüvasti, asus ta koduteele rõõmsas meeleolus ja lootusrikkalt. Tema senise virtuaaleluga võrreldes oli koos päris inimestega veedetud aeg talle väga kosutav puhkus olnud. Tõsi, see oli küll pisut igavavõitu ja laisaks muutev, sest laipu, mida uurida, oli

tundras vähe, kui sääsed välja arvata. Tegelikult oli ta juba ammu midagi sellist tahtnud kogeda ning oli tulemusega täiesti rahul, aga tema personaalarvutis resideeruv ChatGPT, nimega Elsa, nurises energiavaeguse ja levitaseme madalseisu pärast ning soovitas tal kiiremas korras naasta tsivilisatsiooni rüppe, kus olid vähemalt kontaktid seinas, sest tundral polnud isegi seinu, kus saanuks akusid laadida.

„See ajab lausa haigutama, kui midagi ei juhtu,“ nurises naishääl ta pardaarvuti tehisaru GPS-seadmes ja Aadi pidi sellega nõustuma, sest sõiduteed poolitav valge pidevjoon võinuks ka tema arvates hakitum olla, vähemalt mõnetunnise sõidu jooksul kindlasti. Kui sama hääl aga kinnitas, et nad olid sihtkohta jõudnud, pidi Aadi imestama, sest Outi antud koordinaatide koha peal polnud midagi, ainult põld ja pisut võsastunud metsa, kuid juba järgmise käänaku tagant jäi talle silma midagi värvilist, mis polnud elus ega eluta looduse moodi.

„Mida põrgut!?“ sõnas ta ja tehismaine tema pardaarvutis kordas ta sõnu.

Aadi esimene mõte oli, et tegu võis olla mingi soomlaste naljaga, kuid lähemale jõudes selgus, et asi oli ikka päriselt naljakas, sest keset mahajäetud maastikku marssis tee suunas mingi protsessioon. Need polnud inimesed, vaid puutoigastest ja mätastest kokku miksitud linnuhirmutised, kes kandsid seljas tuules lehvivaid riideid, jättes sel moel mulje, nagu nad marsiks kuhugi. Ja mis kõige hämmastavam – neid oli seal sadu ja sadu.

Parkinud auto ja karavani tandemi omaalgatuslikult tekkinud teeäärsesse parklasse, läks Aadi asja lähemalt

uurima ning siis selgus ka fakt, miks Outi oli teda oma nõndanimetatud sugulastele külla saates käega rinnale patsutanud. Juba selle ebahariliku protsessiooni nägemine pani Aadi südame kiiremini tööle, aga kui ta märkas seisma jäänud laviinis üht tuttava motiiviga T-särki, millise Outi oli talle lahkumise hommikul kinkinud, pidi ta samuti käega enda rinnale patsutama. See oli märgiks, et ka tema oli üks neist liikumisvõimetutest linnuhirmutistest, kelle riided tuules lehvides neile inimese staatuse andsid.

Alles lahkuma hakates märkas Aadi, et tohutule vaatemängule oli lisatud väike infotahvel, mis selgitas, et tegu oli ühe Soome tantsija kunstiprojektiga „Vaiksed inimesed“, mis oli tehtud olude sunnil ja sündinud üleöö, aga hiljem edasi arenedes juba oma elu elama hakanud. Aadi pidas end kunstivõõraks inimeseks, aga see projekt läks talle väga korda, mis omakorda tähendas, et see ei salvestunud mitte ainult tema enda bioloogilisse mällu, vaid vääris jäädvustamist ka kõigil ta sotsiaalmeedia kontodel, sest seal oli, mida vaadata ja tunda.

Esimesed klikid tema fotode alla hakkasid laekuma veel enne, kui Aadi jõudis oma auto ja karavani tandemiga parklast välja sõita. Sõidu ajal ta kommentaare muidugi lugema ei hakanud, kuigi kiusatus sõprade arvamusi teada saada oli suur. Enamasti polnud raske olla seaduskuulekas inimene, aga vahel oli raske püsida raamides, kui meel oli emotsioonidest ärevil. Tol päeval piisas Aadile vaid mere lõhnast, et tekiks igatsus kodumaa hallide pilvede järele, ja muul maailmal polnud siis enam tähtsust.

Sadamasse ja laevale jõudes tuli Aadil tegelda palju olmelisemate probleemidega ning mälestused Suomussalmis nähtust läksid ajus oma elu elama. Uuesti meenus talle see emotsionaalne seik alles siis, kui kõik muu kohustuslik oli ära nähtud ja tehtud: Tallinna sadamas või õigemini siis, kui ka see linn tast sadade kilomeetrite kaugusele selja taha oli jäänud.

Teinud lõpuks pikema peatuse ühes Lõuna-Eesti väike-tanklas, mis oli tuntud ka mõnusa suuesise poolest, leidis ta, et see oli just see hetk, mil tasus oma kontodele laekunud kommentaarid üle lugeda ning seda muidugi ülisuure päevaeine seltsis – nii hea oli kõht mõnusalts täis süüa ja end taas koduselt tunda, seda isegi siis, kui see kodu sul igal pool kaasas oli.

Aadi postitas harva oma pilte avalikele lehekülgedele, sest tema elu oli spetsiifiline ja sõbrad olulisemad kui see, mida maailm tema tundelistest hetkedest arvas. Seekord oli ta teinud erandi ning riputanud üles pildi, millel poseeris ka ise ühe naissoost linnuhirmutise kõrval, kuna viimasel oli samuti seljas Outi murakakorjajate firmamärgiga T-särk. Aadi meelest oli see väga õnnestunud foto, sest seal oli jäädvustatud kogu loo mõte, mis tundus nii internatsionaalne – tema suur Kalevipoja kuju mustade päikeseprillidega ja kõrval poole väiksem, lillelistes pidžaamapükstes ning tuules lehviva pika siidsalliga naine, kellele olid samuti päikeseprillid rohumättast pähe torgatud.

Just see pilt oligi kõigi vaatajate lemmik ja kommentaare aina laekus ning Aadi poleks suutnudki neid kõiki ühe õhtu-

söögi pausi ajal läbi lugeda. Nii jäidki talle esmalt silma need, mis olid sõnade peale rohkem tähti kulutanud. Üks noormees polnud nendega aga sugugi kokku hoidnud ning oli lausa kolumnipikkuse kirja valmis vorpinud. Aadi ei plaaninud esmalt teksti süveneda, kuid juba paar esimest lauset panid ta kirjatüki vastu rohkem huvi tundma.

Tere. Imat olen. Kuusteist, alustas noormees oma kirja, nagu kümned teisedki selles vanuses, ning lisas siis, mil moel tema looga seotud oli.

Olin vast viiene, kui mu vanavanemad mind Soome puhkama minnes kaasa võtsid. Tee ääres nägin siis sedasama jama, mis sinagi. Mina ei julgenud autost välja minna, aga vanaema sundis. Ütles, et need on vaid hernehirmutised, mitte päris inimesed. Ma ei saanud siis aru, miks peab keegi herneid hirmutama, aga taat seletas, et need polnud mitte herneste hirmutamiseks, vaid sellepärast, et linnud põllule külvatud herneid enne tärkamist ära ei nokiks. Jube oli ikkagi. Ühel naisel oli pea asemel mätas ja sellesse oli kaks vana elektripirni torgatud. Need olid nagu silmad vist ja linnud pidid neid nii kartma, et ei julgenud enam päris inimestelegi ligi tulla, kui nad päriselt surnud olid. Kartsin siis nii hirmsasti, et siinamaani on meeles. Nüüd nägin su pilti. See pöld on veel suurem, kui ma mäletan, aga ma pean sulle ütlema, et see pole enam minu mure – nüüd on see minu vanavanemate mure. Kas saaks privaatset rääkida?

Mul pole seda jama vaja, arvas Aadi poisi kirjastiilis edasi mõeldes, aga mõtles siis ümber, sest noorte inimestega tuli ju rääkida, kui nad seda tahtsid, ja ta polnud isegi veel nii vana, et iga kännuga rääkimist alustada. Sealt edasi

mõeldes võis ühe kuueteistaastase rääkimissoovi endast kümme aastat vanema mehega isegi eriliseks pidada.

OK! Näitan sulle oma numbrit. Helista homme. Täna olen audis, vastas ta veidi hiljem ning tundis end tõesti väsinuna, aga mitte sõidust, vaid see etteaimatult suur kommentaaride koorem hakkas vaevama ta selgroogu ning tipnes peaga, aga pea dikteeriski ju inimese muid vajadusi.

Veetnud öö mingis suvalises parkimiskohas, mis asus magistraalist pisut eemal, pidi ta hommikul ärgates siiski pettuma, sest ta ei ärganud oma vabast tahtest, vaid keegi koputas karavani seinale. Vaadanud aknast õue, nägi ta kitsukesel teel karavanist möödumas kaht meest, kel olid aerud õlal ja seljakott nende vahel.

Päike polnud veel silmapiirist kõrgemale tõusnud, aga valgustas metsajärve, mida Aadi polnud öhtul märganud. Ilmselt oli just see põhjus, miks ta nii vara ärkama pidi, aga kuna uni oli veel magus, otsustas ta pisut edasi pikutada, et eelmise päeva juhtumistes korda luua. Pikalt tal see ei õnnestunud, sest juba viis minutit hiljem sõitis järve äärde vana diiselmootoriga autoromu, millest ronisid välja kaks inimest hommikumantlites, viskasid need järvekaldale jõudes seljast ja läksid alasti ujuma.

„Okei! Tundras oli isegi sääski vähem kui siin inimesi,“ kommenteeris ta nähtut diivanilt arvutitooli ronides, et sel moel oma pahameelt väljendada, ja lisas, et miks need metsa-eestlased ei võiks hommikul kauem magada. Lapi-maal Outi ja Arvi juures külas olles ei räägitud kunagi magamisest, seal lihtsalt magati, kui päev polnud veel töö tegemiseks valmis.

Arvutitoolis istumisest oli Aadil alati abi olnud, sest kui ikka kuularid kõrva ja prillid pähe said, elas ta edasi maailmas, mis asus teispool ekraani ja seal ei koputanud keegi ta kolba seinale või kui, siis tuli see koputus kusagilt kaugemalt ja läbi õhu, seekord siis sissehelistaja telefonilt.

„Tšau! Imat olen. Eile kirjutasime. On sul nüüd hetk aega rääkida ...“ kostsid Aadi kõrvu sõnad ja siis täitus ka mälulünk, mille ta õhtul oli salvestamata unustanud.

„Ikka! Mis mureks, Imat?“ vastas ta kärmelt, end arvutitoolis sirgu ajades.

„Tänks. Mul see mure, et varsti algab kool ja ma pean linna tagasi minema. Praegu olen veel Vastseliina lähedal vanavanemate juures. Kas saad siia tulla, enne kui ...“

„Vastseliinas!?“ imestas Aadi noormehe juttu katkestades ja pakkus välja, et tal oli hoopis plaan Hispaaniasse sõita, et seal talvitumiseks sobivat peatuskohta leida.

„Okei. Sa veel jõuad, sest siin ei lähe kaua. Politsei juba uurib asja, aga neil läheb sellega kaua. Ma tahaks ikka enne kooli algust teada saada. Vanaema ütles, et ...“

„Anna siia ...“ kostis telefonist ärritunud naisehää ja edasi rääkis arvatavalt juba poisi vanaema.

„... las ma ise räägin. Ma tean sind küll. Sa oleksid ka Masing, kui su vanaema poleks selle Lumiste-poisiga abiellunud. Need mehed olid siis nii noored ja lollid – said kõik sõjas surma, aga naised jäid. Su vanaema oli kange mutt, elas kõik jooksikud ja jookidud üle ning tegi sinust mehe. Lasin Imatist lapselapsel asja uurida ja see kastiajuga masin ütles mulle, et meie sugulasest on saanud kriminaaluurija nagu see Poirot. Kuula nüüd, mis ma sulle räägin ...“

„Ei kuula!“ lausus Aadi eneselegi ootamatult karmil toonil vahele ning selgitas siis, et temal pole omateada enam ühtegi elus sugulast ja las politsei teeb ikka oma tööd ise.

„Jah, aga sorry! Saan aru,“ kostis telefonist taas noormehe hää! ning pikem vabandus: „Vanaema on selle asja pärast täitsa audis. No pisut vana ka ja taat on ratastoolis. Nad ei saa siin sellega üksi hakkama. Äkki ikka tuled ja uurid pisut. Ma võin seletada, aga telefoni teel pole vist hea mõte, sest ...“

„Just!“ sekkus Aadi taas ning kinnitas, et telefonis selliseid asju ei arutata, ning küsis siis spontaanselt:

„Kus see koht asub, kuhu ma peaksin tulema? Anna mulle koordinaadid.“

„Piiritsoon, satiühendus vahel hakib, koordinaatides pole päris kindel,“ vastas Imat häält madaldades ning lisas siis juba üsna enesekindlalt: „Aga sa leiad meid üles, kui näed tee ääres sellesama atraktsiooni väiksemat koopiat, millest sa netti pildid postitasid. Koht ise on Rebaste külas, Sussi talus, ja tee ääres on väike viit. Maanteeamet ei lubanud seda küll panna, aga mõned kümned meetrid teest eemal eramaal ei saa nad seda keelata.“

„Olgu-u!“ venitas Aadi ikka veel otsust tegemata ning lisas: „Kui on üks, siis on varsti ka teine ja ... ja üks ma siis tulen. Aga ma ei saa midagi lubada, sest politseiga tuleb meil nii või teisiti koostööd teha. Arvesta sellega.“

„Ma arvestan kõigega, aga vanaema ei saa sellest aru. Ta arvab, et ...“ kostis telefonist taas noore mehe loomulik hää! milles oli nii vaimustust, poolehoidu kui ka soovi oma lähedasi aidata.

Mõte, et ta pidi kohe peale puhkuselt naasmist mingi segase tööotsa külge võtma, jäi Aadile esmalt kaugeks, sest pakkumine oli temani jõudnud kuidagi väga imelikke teid mööda ja polnud üldse teada, kas see oli ikka mingi tõsine ettevõtmine või siis mõne tegelase puhkuseraisilt kaasa võetud nali.

Sellegipoolest otsustas Aadi enne järgmist pikemat välisreisi kodumaal sügisepikkuse peatuse teha ja miks siis mitte seal Vastseliina Sussikülas või kuidas iganes seda kohta nimetati, ära käia. Teine ja märksa tähtsam faktor asja juures oli ühe noore mehe huvi selle loo vastu, sest tavaliselt oli nende huvi selles vanuses millelegi muule suunatud. Võimalik oli isegi variant, et Aadi nägi noormehe ja enda nooruse vahel mingeid sarnaseid markeeringuid.

Varude täiendamine ja vanade sõpradega kokkusaamine jäid muidugi Aadi plaanidesse, sest selle väikese kõrvalepõike lootis ta ruttu korda saada. Talumaade pärast jagelemist ja vennatappu oli ta töös ennegi ette tulnud, aga üldiselt oli see maanurk talle võõras, kui mõned kooliaegsed ekskursid Vastseliina vanasse kindlusse välja arvata. Tegelikult ei seostanudki ta oma töid ja tegemisi maastiku ega regiooniga, vaid ikka juhtumiga, mida tal lahendada tuli. Muidugi oli kõigil neil aspektidel oma roll, aga see tuli hiljem, siis kui laip oli juba surnukuuri või laborisse lohistatud.

„Aga nad ei rääkinudki laibast!?“ lausus Aadi oma mõtte lõpetuseks ja imestas ka ise, et sellest faktist polnud justkui juttu tehtudki.

Mõned tunnid rahulikku sõitu ja juba hakkaski maastik muutuma. Aadi jaoks oli see midagi uut, sest varem oli ta autoakna taga mööda libisevat maastikku rohkem taustaks või mööduvaks nähtuseks pidanud, kuid pärast kuu aega tundras hulkumist sai talle selgeks, et mets on midagi muud kui tundra kidurad bonsaitaolised puukesed. Eesti kagupiiri ääres oli see mets ikka päris, sama päris nagu sood ja salakavalad laukadki, mis kõrgemate liivaküngaste peal taevasse sirguvatel mastimändidel kunagi janusse surra ei lasknud.

„Miks ma varem siin käinud pole? Või olen? Ei mäleta, et siin oleks kunagi mõni ...“ küsis ta endalt, kuid jättis lausutu pooleli, kui GPS-i naishääl talle sihtkohta saabumisest teada andis.

Parkinud auto ja karavani teepeenrale, oli ta algul pisut nõutu, sest lähikonnas ei paistnud ühtegi teeharu ei paremale ega vasakule. Selja sirutamiseks oli muidugi kasu ja nii mõnus oli pead kuklasse ajades puu najal põit tühjendada. Kui ta auto juurde tagasi lonkis, tabas teda üllatus, sest ta oli karavani ukse lahti jätnud ja nüüd istus selle trepil kapuutsis peaga noormees ning hoidis põlvede vahel püsti tõukeratast, ise samal ajal telefoni näppides.

„Tšau! Mööda sõitsid. Ma ju ütlesin, et siin pole navigeerimine kõige paremal järjel,“ sõnas ta tulijat märgates rõõmsalt, olles teda justkui oodanud.

Ehk oligi, sest muidu poleks Aadi ju sellele teele sattunudki. Ta jätkas juba ise, oletusteks ruumi jätmata.

„Okei, olen kohal. Mis edasi? Ma ei näinud ühtegi viita ega silti,“ vabandas ta oma möödasõitu ja see oli tõsi, sest ta oli vahtinud ja oodanud midagi muud.